

FEKETE ISTVÁN
Szimat gyászol

Amikor a vadászt eltemetik, minden jóra való kutya kötelességének tartja kifeküdni a sírra, és utánapusz-
tulni gazdájának. Legalábbis így kellene lenni, ha
igaz volna mindazon történet, melyet erdészek és va-
dászok bánatos özvegyei mesélnek az unokáknak, ha
azok a családi albumban lapozva megkérdik, ki az a
szakállas bácsi a puskával.

– Dédapád, fiacskám. Ritka szép ember volt a
maga korában. És micsoda vadász...

A vadásatról aztán a kutyára terelődik a szó, fő-
leg arra az egyre, az utolsóira.

– Nem evett, nem ivott. Kiment a temetőbe, és ott
pusztult el a sír mellett. Megszakadt a szíve.

Nagymama e tekintetben nagyon dicsérendő kivé-
tel volt. Amikor dédapám felől érdeklődtem, aki
ezerráncú csizmában és lengyel nadrágban hányt fity-
tyet a mulandóságnak, azt mondta:

– Nagy korhely volt az öregúr, nyugodjék békes-
ségben.

– De jó vadász volt?

– Hát, fiam, én nem vadásztam vele, de hogy ki-
sebb malmot elhajtana, amit megivott, azt tudom,
mert én hordtam fel a pincéből a kadarkát nyáron és
a hárslevelűt télen.

– Szép ember volt?

– Szálas, magas, erős ember. Nagyon jószívű, és
nagyon könnyelmű.

– Nagymama nem szerette?

– Istenem, dehogynem. Csak az igazságot mon-
dom.

– Szép kutyái voltak?

– Én bizony már nem emlékszem, fiam. Csak az
utolsóira. Szimat volt a neve, és hűségesen kikísérte
dédapádat a temetőbe is.

Na végre – gondoltam –, hát nekünk is volt olyan
kutyánk! És láttam a kutyát, amint a családtagok
után, de az ismerősök előtt követi a koporsót, lehor-
gasztott fejjel és mérhetetlen bánattal kutyaszívében.
És nem tágít a sírtól. Fújhat a szél, eshet a hó. Nem
eszik, nem iszik, és nem megy többet haza.

– Szegény Szimat!

– Vele volt dédapáddal azon az utolsó éjszakán is.
A jó isten tudja, mi történt akkor...

*

– Karácsony és szilveszter közt volt az idő – me-
sélte nagymama. – Fekete karácsonyunk volt akkor,
és csak másnapján esett kevés hó. De az idő gyenge
maradt. Délután már nagy volt a köd, és hiába kérlel-
tük dédapádat, hogy ne menjen sehova. Hiszen nem
látja a ló fejét se.

– Azért van a ló, hogy lásson – mondta és nyergel-
tetett. – Éjfélre itthon vagyok. Gyere, Szimat!

De nem jött meg éjfélre. Még hajnalra se. Retteg-
ve vártuk a reggelt, mert az utakon rossz hidak vol-
tak akkor még, és a sötét éjszakában mérhetetlen
köd.

Reggel volt már, amikor eldobogott a ló a ház
előtt, és a kocsis nyikorogva nyitotta ki a kaput.

Gondolhatod, milyen örömmel mentünk ajtót nyit-
ni. De amikor szegény dédapádat megláttuk, majd-
nem elsírtuk magunkat. Fáradt öregember lett azon
az éjszakán.

Nem szólt semmit, csak végignézett rajtunk, és
bement a szobájába.

– Gyere be, Mariska. Csak te egyedül.

Dédanyád bement, és egész délelőtt együtt voltak.
Csak később tudtuk meg, hogy azon az éjszakán éj-
féltől reggelig bolyongott dédapád. És éjféltől regge-
lig nem talált haza.

Először káromkodott, és megverte a lovat. Aztán
szidta Szimatot, de a ló csak remegett, s a kutya nyü-
szített a ló előtt a sötétségben.

Akkor megszimogatta a lovat, és biztatta Szimatot,
hogy szedjék össze magukat.

Elindult a ló, lassan botorkálva, s amikor megállt:
a kovácsi temető kapuja előtt voltak.

– Hova hoztál, te bolond?! – rántotta meg a kan-
társzárat, de ekkor már nem káromkodott.

Csendesen elfordultak a temetőkaputól, és mentek
tovább az úttalan ködben. A ló néha megállt, mintha
tájékozódna, és ilyenkor odahúzódott Szimat is,
mintha kérdezni akarna valamit.

– Rám hiába nézel, Szimat – mondta csendesen –,
ha ti nem tudjátok az utat...

És elindultak szóltanul.

A ló tapogatva rakta lábait, mintha vízben járna, s
amikor megállt, a ködből kibontakozott a kürtösi te-
mető nagy, fehér keresztje.

Innét már szóltanul fordultak el, és ekkor fagyos,
mély csend lett egyszerre. Nem hallatszott a ló dob-
banása se, csak később álltak meg hallgatózva, mert
a dermesztő némaságban előttük valahol egy tyúk hí-
vogatta kotyogva csibéit.

Dédapád ekkor megrokkant a lovon, és megöreg-
edett, mert jól emlékezett, hogy az ő apját is a kotlós
hívogatta, kísérteties kotyogással. Meg is halt egy
héten belül.

A kantárszárat a ló nyakába dobta, végiggondolta
eddig életét, elrendezte magában, amit el kellett ren-
dezni, és reggel lett, mire hazataláltak.

A házban ettől kezdve síró, beteg csend lett.

Anyánk úgy kísérte apánkat, mint az árnyék, és vídám dolgokat mesélt, de a hangja reszketett, és szemem reggelenként vörös volt a sírástól.

Szilveszter délutánján dédapád mintha levetette volna szomorú tűnődését.

– Megnézem a favágókat – mondta.

A favágók nem voltak messze, és az ablakból látszott, hogy pipálgatva nézi a fák döntését.

Közben bealkonyodott, és később mintha a pitvarban sok láb dobogott volna. És valami várakozó suttogás... Anyánk fehér lett, mint a gyolcs. Az ajtó megnyílt, és behozták apánkat. Akkor már meg volt halva. A kiásott fa feléje dőlt, és amikor el akart lépni, megcsúszott, térdre esett, úgy maradt, mint aki tudja, hogy ez elől nincs kitérés.

*

– És a Szimat? – kérdeztem.

– Szimat is jött vele, és kísérte az embereket, mint a zsandár.

– Aztán?

– Aztán a temetés után ott maradt a temetőben, hiába hívtuk.

– Szegény Szimat!

– Várj csak, még nincs vége. Másnap reggel ki ül a pitvaron, mint a Szimat. Persze rá se néztünk. Tányérját elvettük. Egész nap szomorúan lézengett a ház körül, és este eltűnt.

Így ment egypár napig. Reggel jött, este elment. Hova megy ez a kutya?

„A temetőbe – mondta a kocsis. – Panaszkodik is Peták Jancsi bácsi, a sírásó, hogy nem mer már este

végigmenni az úton, mert Szimat ott fekszik az erdész úr sírjánál, és úgy acsarkodik, mint egy tigris.”

Szimat ezek után visszakapta tányérját, és nagy becsülete lett a házban. De éjszakára sose maradt ott-hon, akár esett, akár fújt. Egyszer kimentünk a temetőbe, és meglestük. Alig alkonyodott, jött a Szimat rohanva az úton. Körüljárta a sírt, és miután rendben talált mindent, lefeküdt. Ha kocsis ment az úton, felállt és morgott.

– És ott pusztult el a sír mellett?

Nagyanyám azonban nem tágitott az igazságtól.

– Megmondanám, ha úgy lenne. De nem volt úgy. Torkán akadt egy nagy csont, és megfulladt. Szó, ami szó – legyintett nagyanyám –, nem volt igazi hússéges kutya.

De azért én Szimatot nem hagyom. Ő legalább éjjel kijárt, mert úgy tanulta, hogy emberekre, akár élők, akár holtak, csak éjjel kell vigyázni.

Amikor utoljára dédapám sírjánál voltam, már nagyanyám sem élt régen. A sírokon vastagon nőtt az őszi avar, és csak négy suttogó, óriás fenyő őrizte az öregek álmát.

És ekkor én bocsánatot kértem Szimat emlékeitől, mert ő legalább éjjel vigyázott holt urára, de az utódok közül – bizony – se éjjel, se nappal, se panaszkodni, se imádkozni nem ment ki már senki.

(1941)

*

Megjelent az Új Időkben, 1941. október 19-én. Később a Hírlapban, 1948. november 21-én. Tartalmazzák az Egy szem kukorica (1944), a Rózsakunyhó (1973), a Vadászatok erdőn, mezőn (1987), és a Fészekrablás (2007) c. kötetek. Megtalálható még a Kutyahűség c. antológiában.